

Posudek vedoucího na diplomovou práci Mgr. Jana Horáka:

Mapování, datování a dokumentace historických krajinných struktur v krajině dolního Podoubraví (krajinná památková zóna Žehušicko)

Autor si vzal nelehký úkol – hledání, jak spojit archeologické a fyzicko-geografické metody při datování historických struktur v krajině (ve výzkumu holocénu se obě tyto disciplíny propojují, jak autor uvádí; nejmarkantnější je to ve výzkumu říčních niv, kde se také nachází těžiště výskytu holocénních sedimentů). Toto hledání nebylo jednoduché, proto se také od původního obecného záměru, jemuž odpovídá název práce, její zaměření a soustředění podle reálných možností přesunuly na detailní výzkum jedné lokality. Na ní autor získal konkrétní výsledky, ale kromě nich má práce i velký metodický význam: kritické zhodnocení využitelnosti a vhodnosti různých metod a informačních zdrojů pro určení stáří některých artefaktů v krajině. Je třeba vyzvednout, že autor získal pro úspěšnou realizaci svého záměru jednorocní grant GA UK, který mu pomohl uhradit náklady na analytické práce (rozbor odebraných vzorků). Vzhledem ke své archeologické erudici a zkušenosti s terénními výzkumy pracoval značně samostatně.

Diplomová práce je logicky strukturovaná od obecného úvodu, přes charakteristiku zájmového území, kritickou rešerší metod k vlastnímu výzkumu na konkrétní lokalitě, diskusi a závěrům. Má odpovídající rozsah, dobrou grafickou úpravu a je psaná odborným jazykem s minimem chybíček nebo překlepů.

K jednotlivým jejím částem mám následující komentář nebo připomínky.

Charakteristika území je zaměřena na širší území, v němž je řešený projekt Kačina. Je značně podrobná, s četnými odkazy na literaturu. Autor prostudoval množství regionální literatury, ale i geologickou, pedologickou a archeologickou literaturu, která se týká stavby a vývoje údolní nivy Doubravy a Klejnárky. V řadě případů šel až do archivních zpráv a originálních pramenů. Některé charakteristiky jsou možná až zbytečně podrobné, např. detailní geomorfologické členění a charakteristiky nejnižších geomorfologických jednotek, s nimiž se již dále nepracuje. V tab. 4 má být místo „*délka toku v povodí*“ uvedeno: „*délka toku v zájmovém území*“. Odtokový součinitel 0,05 uvedený u Brslenky se vymyká svou nízkou hodnotou od téže charakteristiky ostatních toků a nekoresponduje ani s průměrným odtokem 87 mm. Zdroj dat uváděný u řady map jako „*Přírodovědecká fakulta UK*“ je příliš obecný a bez bližší specifikace neumožňuje zpětné vyhledání těchto dat.

Velká pozornost je věnována rešerší a průzkumu historických pramenů, z nichž zdaleka ne všechny se ukázaly jako využitelné. Významné je tedy jejich kritické zhodnocení. Z pramenů vyplývá potom také vyhodnocení historického vývoje krajiny od 10. do 17. století s uvedením časového sledu (datování) vzniku jednotlivých krajinných struktur antropogenního původu. V tomto směru považuji za cenné autorem vytvořené souhrnné tabulky č. 5 a 6 věnované vývoji a trvání rybníků v krajině a změnám v průběhu vodních toků.

Metodická rešerše je správně zaměřena na důkladný kritický rozbor metod datování vybraných antropogenních krajinných prvků (artefaktů) založených na rozbořích sedimentů.

Druhá polovina práce přináší výsledky vlastního terénního průzkumu. Od začátku jsme měli snahu orientovat se na tělesa starých rybníčních hrází, které jsou pro toto území

charakteristické. Z různých důvodů, které jsou uvedeny na str. 53, se výběr nakonec soustředil na mohutnou rybníční hráz bývalého Svatoanenského rybníka pod Novými Dvory, kde bylo možné využít široké spektrum metod datování sedimentů včetně předpokládané změny obsahu těžkých kovů. Autor dokumentuje terénní práce, lokalizaci sond, odběr vzorků a jejich rozbory. Ne všechno, co bylo zamýšleno, se podařilo: radiokarbonová metoda určila zřejmě vlivem resedimentace staršího materiálu velmi odlišné stáří vzorků, dodání výsledků z optické luminiscenční laboratoře v Liverpoolu se neočekávaně protáhlo a v době odevzdání diplomové práce ještě nebyly k dispozici. Dotaz k výsledkům obsahu těžkých kovů: jak autor vysvětlí jejich zvýšení (předpokládá se přínos kutnohorskou říčkou Vrchlicí, přítokem Klejnárky), když ještě na Müllerově mapě - viz obr. 12 - ústí Vrchlice do Klejnárky až pod hrází Svatoanenského rybníka ?

Přes výše uvedené problémy práce přinesla konkrétní výsledky, které jsou v závěrečných kapitolách zasvěceně kriticky diskutovány. Diplomovou práci Jana Horáka jako celek považuji za důležitý příspěvek k poznání a aplikaci metod sledování vývoje historických krajinných prvků, určování jejich stáří. Výsledky budou publikované v odborném tisku.

Diplomovou práci Jana Horáka hodnotím stupněm **v ý b o r n ě**.

Doc. RNDr. Zdeněk Lipský. CSc.

14.9.2010

